

Dato: 05.06.08
Vår ref: KT 87/08

Til Kultur- og kirkedepartementet

*Høringsuttalelse på rapport om tradisjonelt håndverk,
”Kulturhåndverk – avtrykk fra fortiden, uttrykk for øyeblikket, grunnlag for
fremtiden” utarbeidet av Åse Vigdis Festervoll*

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Høringsuttalelse av rapport om tradisjonelt håndverk fra Birka.....	2
1.1	Innledning.....	2
1.2	Kommentarer til punkter i høringsbrevet.....	2
1.2.1	Næringsutvikling.....	2
1.2.2	Samordning og struktur på departementsnivå og blant aktørene/organisasjonene innenfor fagfeltene.....	2
1.2.3	Videreutvikling av samarbeid mellom aktørene	3
1.2.4	Eksisterende statlige bevilgninger.....	3
1.3	En nasjonal koordinerende enhet: side 38.....	3
1.4	Presisering om databaser, side 19.	4
1.5	Viktig å få belyst/gjort fremover.....	4
2	Om Birka – nasjonalt senter for kunst og håndverk.....	5

1 Høringsuttalelse av rapport om tradisjonelt håndverk fra Birka.

Her kommer uttalelse fra Birka, nasjonalt senter for kunst og håndverk, i forbindelse med rapporten om tradisjonelt håndverk, utarbeidet av Åse Vigdis Festervoll.

1.1 Innledning

Vi mener det er svært positivt at departementet har tatt initiativ til å utrede feltet kulturhåndverk, og håper dette vil være oppstarten på en god prosess som munner ut i en avklaring av ansvarsforhold mellom organisasjonene i dette feltet. Dette må bli en prosess som departement og aktørene innen fagfeltene deltar aktivt i.

Rapporten behandler et vidt fagfelt, som spenner fra bevaring og kunnskapsoverføring til nyskaping, næringsutvikling, design og produktutvikling, innenfor viktige deler av vår kulturarv. Vi mener derfor at mange av områdene i rapporten er behandlet for lite inngående, og at den munner ut i for få klare og konkrete forslag til tiltak.

Når Birka nå kommenterer høringen så er det i et næringsmessig perspektiv – altså sett ut fra de som skal leve av dette ved produksjon og salg av produkter. (Les mer om Birka under punkt 2.)

1.2 Kommentarer til punkter i høringsbrevet

Her følger kommentarer til fire av punktene det ble bedt om synspunkter på i høringsbrevet: Næringsutvikling, samordning, eksisterende bevilgninger og videreutvikling av samarbeid mellom aktørene.

1.2.1 Næringsutvikling

Blant de som i dag forsøker å livnære seg av kulturhåndverk i form av vareproduksjon og salg, er det en utbredt oppfatning av at det i dag gjøres for lite for å hjelpe disse. Mange av dem ønsker en nasjonal aktør som kan være med å styrke næringa. Her er det store udekkede behov innen for bedriftsutvikling/kompetanseheving, produktutvikling/design, synliggjøring/markedsføring og å utvikle gode samarbeidsformer mellom håndverkerne rundt omkring i landet – alt dette med hovedmål å bidra til økt kvalitet og lønnsomhet innen næringa. Dette udekkede behovet er det Birka på initiativ fra og på vegne av næringsutøverne har tatt tak i. Dette har også kommet frem bl.a. i Handlingsplanen for kultur og næring, tiltak nr. 13.

1.2.2 Samordning og struktur på departementsnivå og blant aktørene/organisasjonene innenfor fagfeltene

Behovet for samordning og struktur er stort både på departementsnivå og blant organisasjonene innenfor fagfeltet. Kulturhåndverk faller innenfor minst tre departement, og en samråding og ansvarsfordeling blant disse er nødvendig, og vil vel komme naturlig i form av den prosessen som vi i Birka mener denne utredningen må være en oppstart på. Blant organisasjonene innen fagfeltet er det også stort behov for samordning og struktur. I forbindelse med denne høringen har det vært to møter mellom aktørene, bare gjennom disse to

møtene ser vi i Birka tydelig at det også her er nødvendig med en samordning og struktur. På siste møte ble vi enig om at NHU på Lillehammer skal ha en koordinerende rolle i forhold til å skape felles møteplasser for organisasjonene, og det synes vi er bra. Her ser vi også nødvendigheten av at aktørene fremover møtes for å diskutere mål, oppgaver for å nå målene, og hvem skal gjøre hva, på samme måte som det nå er gjort i forhold til St.meld. nr 21. samspill – et løft for rytmisk musikk.

1.2.3 Videreutvikling av samarbeid mellom aktørene

Det bes om forslag til å videreutvikle samarbeid mellom aktørene. I høringa er NHU tiltenkt en nasjonal koordinerende rolle. Vi mener den rollen da må være å ha hovedansvaret for å bygge opp gode samarbeidsformer mellom aktørene innenfor fagfeltet.

1.2.4 Eksisterende statlige bevilgninger

Håndverkerne

I høringsbrevet bes det om innspill på hvordan eksisterende statlige bevilgninger til feltet fungerer. Når det gjelder hjelpeprogrammet som Innovasjon Norge tilbyr håndverkerne, må prosjektene som det søkes midler til i sum være på minimum kr. 100 000,- For mange av de små bedriftene (som gjerne er enkeltmannsforetak), er dette en sum som er vanskelig å framskaffe. Grensen for støtte burde kanskje vært justert ned noe her.

Organisasjonene

Når det gjelder bevilgninger til organisasjonene innen fagfeltet, burde støtten generelt vært hevet. Aktørene ivaretar mange viktige oppgaver. I forhold til det generelle kulturløftet i Norge, mener vi at også norsk kulturhåndverk burde vært tilgodesett med mer midler. Aktørene formidler og videreutvikler viktige deler av vår felles kulturarv.

1.3 En nasjonal koordinerende enhet: side 38

I punkt 1. 2. 2 har vi lagt frem vårt syn på dette. NHU bør få en nasjonal koordinerende rolle i forhold til å skape felles møteplasser og bedre samarbeidet og samhandlingen mellom aktørene/organisasjonene. Vi i Birka mener på vegne av mange næringsutøvere at det at alt innen kultur-bevaring/opplæring/utdanning og næringsutvikling samles på ett sted, ikke er en god løsning. Innsatsen innfor for alle områder må styrkes, og etter vår mening bør følgende modell og ansvarsforhold diskuteres:

KULTUR:

Norges Husflidslag bør ha hovedfokus på bevaring av håndverk, organisere opplæringstiltak for håndverk i skoler, kulturskoler og den kulturelle skolesekken, samt all ideell opplæring og innsats.

OPPLÆRING/UTDANNING:

Norsk Håndverksutvikling videreutvikles for å styrke arbeide i forhold til bygningsvern/museer, utdanning og de verneverdige fagene, bl.a. med flere årlige stipendiatstillinger enn i dag.

NÆRING:

Birka videreutvikles til å fremstå som den nasjonale næringsmessige enheten med hovedmål å bidra til økt kvalitet og lønnsomhet for norsk kunst og håndverksnæring.

1.4 Presisering om databaser, side 19.

Festervoll nevner på side 19 i rapporten håndverksregistre til NHU og Birka, og hevder at det blir uoversiktlig for brukerne med flere lignende registre (uten å nevne på hvilken måte dette er et problem, og hva som burde vært gjort for å unngå den påståtte forvirringen).

Som hun selv nevner har registrene/basene ulik oppbygning og ulike målgrupper. Slik vi ser det er hovedmålet med NHUs base å lage en oversikt over alle som har kompetanse innen en teknikk, mens Birkas register i første rekke er en nasjonal og internasjonal markedsføringskanal (dette understrekes også av fokuset på produktbilder og utsalgssteder i Birkas presentasjoner). NHUs base har altså hovedfokus på teknikker og kompetanse, mens Birkas base har hovedfokus på produkter og salg. Vi mener altså at de to registrene fyller ulike behov, og at det er fordelaktig at det finnes et eget nettsted for markedsføring av produkter.

1.5 Viktig å få belyst/gjort fremover.

Hvor mange lever av dette? Hva er omfanget av denne virksomheten i Norge: omsetning, antall arbeidsplasser i dag – og hva er potensialet fremover? (Dette er essensielle spørsmål, som vi mener det haster med å få besvart. Det er grunnleggende for å kunne jobbe videre med tiltak og strategier for håndverksnæringa).

2 Om Birka – nasjonalt senter for kunst og håndverk.

Som undertittelen tilsier har vi nasjonale ambisjoner – på vegne av dem som driver med håndverk som næring. Vi har etablert et kompetansemiljø som har som hovedmål å bidra til økt kvalitet og lønnsomme arbeidsplasser for utøvere over hele landet. Birka har i dag 3 ansatte, og vil i nærmeste fremtid ansette en fjerde person – som skal arbeide med konkrete kurs- og kompetanseutviklingstiltak rettet mot næringsutøverne. Birka har mottatt bidrag på Statsbudsjettet siden 2006.

Etableringen av BIRKA i 2003 kom som et resultat av Rennebumartna, som har utviklet seg fra å være en lokal bygdekunstmartna til i dag å være Norges ledende salgsutstilling for husflid og håndverk, med et årlig besøk på 20 000 mennesker i løpet av tre dager. Gjennom 22 år med Rennebumartna har vi sett at det er et stort potensial for norske håndverksprodukt, og vi har opparbeidet tillitt i næringa.

Næringsutøverne selv har uttrykt at det er behov for en samlende aktør (behovet for felles møteplasser og en felles utviklingsarena) som kan ivareta og hjelpe dem med bla. markedsføring, og kompetansebygging – og mange andre oppgaver. Det næringa har sagt/ønsket har vært, er og skal være premissleggende for det vi jobber med.

I tillegg har flere dept. også uttrykt at det er viktig å styrke kulturbasert næringsutvikling basert på tradisjonshåndverk – bla. i Handlingsplanen for kultur og næring – hvor Birka er nevnt som et av de konkrete tiltakene for oppnå det. Åse Vigdis Festervoll har også poengtert at næringsutvikling må skje på kulturhåndverkernes premisser.

For å nevne noe av det Birka jobber med:

I løpet av de to siste åra har vi utviklet nettstedet www.birka.no betraktelig. Vi har her en oversikt over håndverkere fra Svalbard i nord til Lillesand i sør. Fra 25 stk. i 2006, har antallet håndverkere i oversikten vår økt til 250 nå i 2008– og fra gjennomsnittlig 4 unike brukere/besøkende i døgnet til nå over 500 pr. døgn. Alle håndverkere presenteres med produktbilder og på norsk og engelsk. Birka er altså allerede et godt nettverk nasjonalt/internasjonalt, og fungerer som et godt markedsføringsorgan, som bl.a. er med å hjelpe små næringsutøvere til å finne nye markeder.

Birka jobber også mot enkeltutøvere – og vi ser at behovet for hjelp til små og store oppgaver er stort – og mange bedrifter er så små at de ofte faller utenfor Innovasjon Norges ordninger. Av oppgaver Birka jobber med kan vi nevne: generell bedriftsutvikling, kurs og seminarer, og ikke minst hjelp innenfor produktutvikling og design.

Birka har fått og får stadig mye positiv respons fra næringsutøvere over hele landet. Dette viser at Birka har en rolle å fylle, og vi ønsker med dette å signalisere at vi er et aktivt kompetansemiljø som vil bidra til å styrke kulturbasert næringsutvikling basert på tradisjonshåndverk, og at vi vil ta vår del av ansvaret for å utvikle næringa videre. Anerkjente framtidforskere varsler større etterspørsel etter gode håndverksprodukter fulle av tradisjon, og – ikke minst – at det som er laget med kjærlighet vil få et stort oppsving i tiden fremover. Den utviklingen ønsker vi i Birka på vegne av norsk håndverksnæring å bidra til!

